

Vestmannen

Nr. 7

Bergen 20. august 1986

2. årgang

Reidar Djupedal, formann i Norsk Namnelag:

Når stadnamn dør

Norsk namnelag har til føremål å vekkje interessa for og styrke kjennskapen til namnevitskap og namnevern. Dette arbeidet skal gjerast såleis at det gagnar både folk og land, vitskap og kultur. Det er ei stor og vand oppgåve laget har sett seg, men det er og ei ansvarsfull og gjevande oppgåve som set krav til alle med godhug for den rike norske namneskatten. Men god vilje er ikkje nok. Vi treng synleg hjelpe til å få samla inn stadnamna før det er for sein. Det er dei som brukar namna, og som bur og ferdast i dei områda der namna finst, som kan gje dei beste opplysingane om bruken og uttalen. Alle har såleis noko å kome med, og alle er like velkomne.

Stadnamna er vår viktigaste kjelde til kunnskap om búsetnad og arbeidsliv i førhistorisk tid. For tida før året 1000 har vi ikkje stort andre kjelder å byggje på. Av eit stadnamnkart kan vi langt på veg lese oss til korleis landet vart rudd og bygd når folk slo seg ned på staden. Dei beste stadene og det mest laglede vart fyrist dyrka og folkesett. Stadnamna høyrer med til den sams kulturarven vår som vi skyldar å halde i hevd. For kvart stadnamn som dør og vert gløymt, vert ein lut av landet borte. Stadnamna ayspeglar øg landsvoksteren fram til i dag. Å granske stadnamna er som å lese i ei levande sogebok.

No har levekår og arbeidsliv skift mykje gjennom tidene. Gamle namn kverv og nye kjem i staden. Det lyt såleis vere. Med moderne navigasjon treng ikkje båtane ta seg fram over bòdar og brunnar og langs holmar og skjer, langt mindre har folk bruk for å vite kva alle stadene heiter. Vi treng heller ikkje som sauebonden i Selje vite namna på alle stadene i utmark og beiteende når han skulle finne att sauene sine. Folk brukar ikkje fjellet og beitemarka langer. Samferdsle og hopehav, folk og gender imellom har teke nye vegar og folk tek seg fram etter riksvegen med nummer og retningspiler. Namna trengst ikkje lenger og vert borte.

Det hastar difor med å sanke inn stadnamn og andre nemningar ute i naturen før det vert for sein, og dei folk er borte

som visste kva stadene heitte. Kvar dag dør det stadnamn, og flest på stader der folk ikkje lenger bur eller ferdast.

I mange år har det vore tale om å få ei lov om stadnamn og namnevern. Etter alt å døme er ei slik lov snart ventande. Den viktigaste oppgåve er å få samla inn og få teke vare på stadnamna. Dernest må rettleiingsteneste for stadnamn styrkast. Etter kvart som bygdebyar og tettgrender veks til, vert det spørsmål etter «nye» namn på gater og vegar. Då kan dei gamle namna hentast fram att og få nytt liv. Nett når det er tale om namnesetting, trengst både sakkunnskap om og innsyn i tilhøva før nytide kom. Då trengst det òg måtehald, så ikkje velmeinte men meiningslause namn kjem i bruk; g får hevd i staden for dei gamle.

Her er oppgåver nok, vi vonar å få hjelpe av alle våre venner kring i by og bygd. Alle er velkomne i laget. Adressa er: Norsk Namnelag, Nordisk institutt, 5014 Bergen-Universitetet.

Sjuande far i huset

I Norsk Tidend, nr. 3/1986 finn me ein artikkel, «Nynorsk teknisk fagspråk», skriven av Sigmund Christensen ved Noregs landbruks-høgskule (Institutt for maskinlære). Christensen er m.a. brevkursforfattar, og han hev umsett faglitteratur til norsk.

Storparten av artikkelen skal me lata liggja, og sumt av det Christensen skriv vekkjer truleg mottankar hjå ein og annan.

Men i samanheng med at Vestmannen skriv um liknande emne (i «Når blinde leider blinde» s. 3), saksar me nokre prinsipielle ord um arbeidet med å skapa eit nynorsk teknisk fagmål:

«Innsamling og sortering (av fagomgrep) langsamt arbeid som krev stort tolmod. Men det vanskelegaste står att, det er å få tatt avgjerd om eit ord til eitt omgrep. Eit hovudsprøsmål er no kvar diskusjonen skal gå føre seg, når vi heilt vantar eit miljø for teknisk nynorsk språk. Terminologien må vera fagmann (les: ingenjør eller teknikar). Lingvisten, språkmannen, skal vera «ein av dei gode hjelparane», ikkje den «sjuande far» som heng der og pip sitt ja — eller nei. Terminologien er ein del av faget...»

OM DU VIL

Om du vil kan du fylle kvar dag
med milde, gode, kjærlege ord.
Om du vil kan alt det vakraste
du veit ta bustad i di sjel.
Om du vil kan du få eige
den useielege sæle
å vite at Gud lever
— i deg sjølv og alle andre.
Om du vil kan du vere med og skape
ein ny himmel og ei ny jord!
Olav Aarflot

Aasen-Sambandet og Språkrådet

Med ei nokso søkt grunngjeving hev departementet i fyrste umgang gjeve Aasen-Sambandet avslag på søknaden sin (um representasjonsrett). Dette er ei heilt urimeleg og usakleg avgjerd. Og det er ingen grunn for Sambandet til å slå seg til tøls med dette.

(*Bladet Noreg*)

Gåveliste «VESTMANNEN» pr. 12.8. 1986

Teresia Skogaskar, Sirevåg	kr. 50,-
Frøydis Lehmann, Nesttun	kr. 25,-
Egil Lehmann, Nesttun	kr. 25,-
Torstein Bjørke, Voss	kr. 25,-
Trygve Urheim, Vatne	kr. 25,-
Knut Rystad, Kristiansand	kr. 100,-
Lovise Bjørkum, Frekhaug	kr. 50,-
Ingeborg Dragland, Alvik	kr. 25,-
Totalt	kr. 325,-

Me takkar for gåvor.

Gåvor kan sendast til «Vestmannen», 5065 Blomsterdalen.
Postgiro 4 25 63 92. Bankgiro 8401.21.43027

Vestmannen.

Send tingingar til:
«Vestmannen»,
Helge Liland,
5065 Blomsterdalen.
Postgiro 4 25 63 92.
Bankgiro 8401.21.43027.

Samansette verb med av

Har du fått **avkukt** torsk til middag? Kvar kjem dette av ifrå? Torsken er like god om han berre er kukt. **Avsilt** havresuppe er noko anna, for der har **av ei** meining.

No ser eg fjellstyret skriv at det skal **avskyttast** så og så mange dyr. Det er for lite **avskytting**, skriv dei. — Det må vel hjelpe at dyri vert skotne (eller **skote**, som det kan heita på språkråd-mål). Når karane kjem heim frå jakt, røder dei elles om at dei har **veida**. Men det ser ein sjeldan på prent.

På gamle kyrkjetavler kan det stå: «**Psalmer som i Dag afsynges**». Kan det vera dette som går att?

Me treng ikkje **avrøyning**. Det er nok med røyning. Eg må seia eg likar ikkje **avhøyring**

heller. Ingen seier vel at dei **Høyrdé av** guten. I dagleg tale må han svara for seg, eller stå til svars. At ei sak er ute til **høyring** er ei nylaging; men det er då betre enn avhøyring. Så har me avhøyri i staden for forhør, og det må vel så vera. Han vart **avhøyrd** i retten. Men: læraren høyrdé guten i leksa.

Ikkje alle samansette verb med **av** er forkastlege. Han fekk **avstýra**, må vera greitt, t.d. når to ville slåst. Barnet er **avvatt**, han er **avhalden**, det vart **avslag**, ho tok ei **avskrift**, dei hadde ein **avtale**, Loke hadde eit skræmeleg **avkjøme**. Dette er ord som kjem av uekte samansette verb der **av** har ei meinig, og det er noko anna.

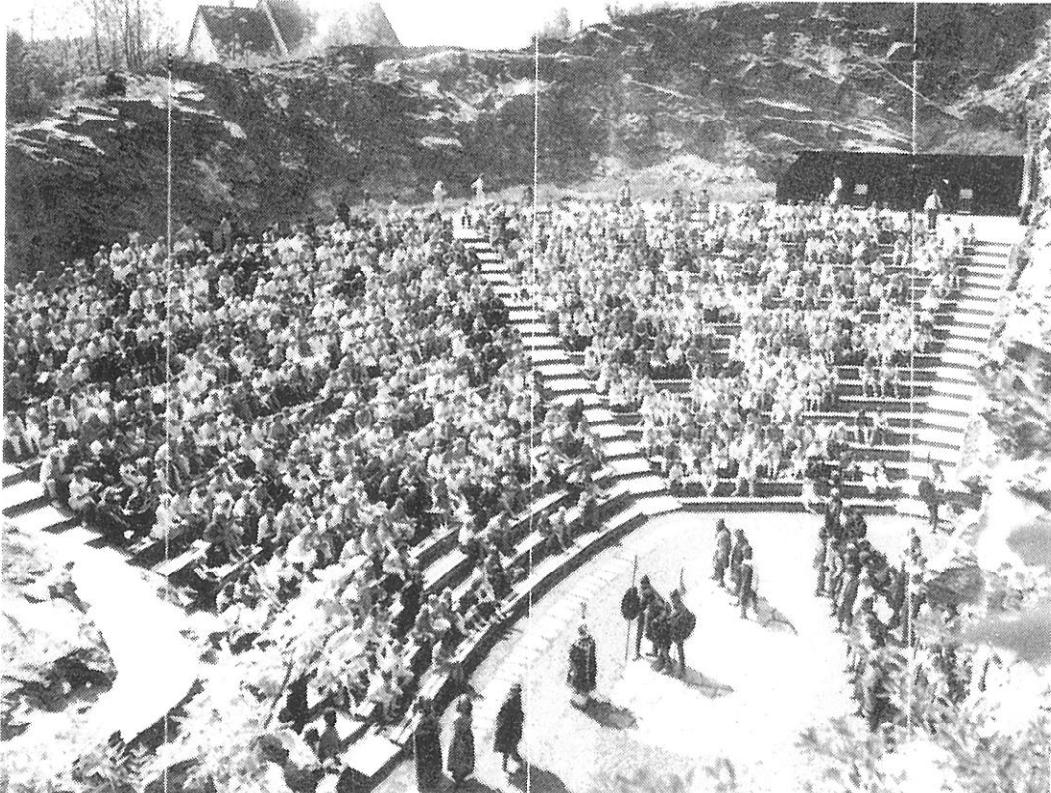
Sigurd Sandvik

Vestmannen

Lesarane hev nok merka at Vestmannen ikkje kjem i ruta. Bladet hev ei tid ikkje kome før lenge etter utgjevingsdatoen som er prenta på 1. sida.

Årsakene til dette ligg ikkje hjá utgjevar eller bladstyre. Det er prenteverket som er nedlessa i arbeid, og difor hev vanskar med å halda ruta. Vestmannen arbeider med å finna ei løysing på vanskane, og vonleg vil det lukkast. Me bed lesarane orsaka oss og syna tolmod. Bladtiltaket i seg sjølv stend like trygt som før.

Sogespelet um kristkongane på Moster

Det er noko sers og undersamt med gamle Moster på Bømlo. I utgamal vikingtid kunde rømlingar frå tapte slag finna livd og lyv i dei grøne smådalane der. Der kunde blotmannen få orakelsvar frå Tor: «Far til Island og finn ditt fordrøymde Helgafjell. Der er det godt å vera.»

På Moster kunde jamvel Harald Hårfagre finna si staute Tora, ho som vart mor til den fyrste og den finslegaste av alle kristkongane våre: Håkon den gode, 34 år etter Håkons avferd lende Olav Tryggvason med fem langskip i den glitrande vågen på Moster, der han slo telt og let biskop Sigurd lesa messa, ei messa som sette tidarskilje i soga. Det vart bygt kyrkja på prekestaden, den fyrste i Noreg. — Alt gjekk skikkeleg fyre seg, men då Olav nokre dagar seinare kom til Trøndelag, drap han vilt og tynte liv grøveleg ikking seg. Derned fekk han respekt fullnøgjes til å verta konung. Like-

vel: På ferdi til Svolder sigla han innom Mosterhamn med 60 skip og markerte 5-års jubileet. I lagnadstimen hadde Moster noko sers yver seg.

Storhendet på Moster kom i året 1024 då Olav Haraldson sette Kristenretten der med lov um dåpsplikt, ølbrygging og frigjeving av trælehalde. Den retten kom inn i Gulatingslovi, og vart um sider landslov.

Dette er noko av bakgrunnen for Mostraspellet i dag.

Det storvorne som no hender i øyriket her vest, er at einskilde og eit mangtal viljande krefter — i eit skapande samspeil — levandegjer det upprivande trudoms- og maktsskifte på 1000-talet. Det er levandegjort i eit urofylt og takande drama, skrive av Johannes Heggland: «*Kristkongane på Moster*» og framsynt i eit drustelegt amfiteater som det ikkje finst maken til i heile Nord Europa. Teatersalen

vart i si tid hoggen ut i fjellet, der det var kalkstein — like attmed Noregs eldste kyrkja. I Bømlo fjell er det både kalk og marmor og gull. Amfi-teatret som hev plass til 1500, er like lydt som i Almannagjá på Island. Dei 90 skodespelarane i «*Kristkongane*» — treng korkje mikrofon eller høgtalar — som dei gjer på Stiklestad.

Den store scenen attmed bratte fjellveggen er tingvollen, der Tors-dyrkarane i fyrste akt møter ein smart **Olav Tryggvason** (Kim Kalssås). Uviss som den politiske stoda er, lovar dei føgne å vera hans menn. Etter den glade lovnaðen kjem kravet um dåp og tru på Kvite Krist — og dermed samstelt og høglydt protesthyl. Men her syner Johannes Heggland ein snild og human konge, mykje kristeligare i si framferd enn han var andre stader. Einast bøddelpresten

Framh. 7

Vestmannen.

Vestmannen kjem til vanleg ein gong i månaden.

Bladpenger kr. 75,— for året.

Kan tingast på alle poststader og beinast
frå «Vestmannen», Helge Liland,
5065 Blomsterdalen.

Postgiro 4 25 63 92,
Bankgiro 8401.21.43027

Lysingar:
Alf R. Lygre,
Gjøasvei 42, 5032 Minde
Telefon 05-28 76 19

Bladstyrar:
Jostein Krokvik,
6143 Fiskåbygd
telefon 070-21 429

Forretningsførar:
Helge Liland,
5065 Blomsterdalen,
telefon 05 - 22 67 00.

Utgjevar:
Vestmannalaget,
5000 Bergen,
telefon 05 - 31 79 29/31 31 16.

TRYKK: A/S DAGEN TRYKK, Bergen

debutanten, Magnus Næsse i Bergen, er 91 år. For lang tid sidan skreiv han eit skodespel som vart mykje spela i Bergen og i mange Hordalandssygender. Og den gongen var han både dramatikaren, teatersjefen, iscenesetjaren og skodespelaren. Men til vanleg hev han arbeidt med tal, han hev vore bankmann, og lengste tidi revisor. Aktiv ungdomslagsmann, amatørskodespelar og folkedansar var han lenge. I okkupasjonstida var han med i motstandsrsla, og det kosta Næsse nokre år i fangenskap i Tyskland. Og no stig han fram, i sitt 92. år, med ein historisk roman som hev fenge den lovande titelen «Straum og etterbera». Romanen må reknast til lykjeromanene, men er elles tidlaus. Næsse skriv at dette kan ha hendt på 1700-talet. Men det kan likeso godt ha hendt seinare.

Forfattaren Magnus Næsse er frå Seim i Nordhordland, og han er fetter til den kjende Aftenposten-redaktøren Johannes Nesse. Ætterørene er soleis i ei bygd med ei rik soga. Og i «Straum og etterbera» syner Magnus Næsse sin stilistiske meisterskap, og ein språkleg bakgrunn i det rike Nordhordlandsmalet som er sjeldsynt. Dertil glimtar fin humor fram rett ofte i denne romanen.

Skal me våga det påstandet at Magnus Næsse truleg er dei eldste romandebutanen i Noreg, frå historisk tid og til i dag?

Når blinde leider blinde

Morsmålsupplæringi hev eit rom i skulen som set vårt land på jumboplass i europeisk samanheng. Dette er ikkje nytt. Heller ikkje er det nytt at elevane ofte vert lasta for skortande morsmålskunnskapar. Med urette. For skuldi ligg ikkje hjå elevane, og i grunnen ikkje hjå lærarane heller. Både elevar og lærarar er produkt av ei morsmålsupplæring dei sjølv ikkje er eller var herre yver. Skuldi ligg høgre uppe — hjå dei som sit med andsvaret for utdanning av lærarkretene, og som fastsett læreupplegg, kunnskapsmengd og timetal i morsmål. Ser me djupare etter, er det råd å finna røter til vanstoda i den slagordmerkte språklege medvitsløya som herja landet fyre og etter siste krig.

Norsk lærarar frå lærarhøgskulen hev kome med varselrop um stor kunnskapsbrest hjå nett dei som skal formidla norsk mål vidare til framtidige lærarar. Me kjenner eit døme som stadfester denne grunnsvikten.

I dagleg tale kann ordet **fart** brukast mykje godt allstad der det er tale um nett **fart**. Men i fysikkmerkte fag hender det at det norsk-danske ordet hastighet vert drege inn i definisjonar saman med ordet **fart**. I slike serhøve trengst eit anna ord i vårt mål med.

Ein faglærar kom i vanskar med dette ordet. Han gjekk til Språkrådet med ei oppgåvetekst, og fekk til svar at **fart** kunne nyttast i båe høve, rett nok med ordet **hastigkeit** i parantes.

Slåande er at korkje faglærar eller språkråd tyktest kjenne ordet snøgggleik, tidlegare bruka i mange lærebøker. Dømet fortel dessutan litt um Språkrådet der lingvistar skal fastsetja nemningar innanfor fagfelt der lingvistane vantar kunniskap. Høgskulelæraren var ikkje nøgd med språkrådsutsegni. Men me legg til at folk med innsyn i fysikk meiner samansetjingar av ordet **fart** i slike høve **kann** brukast klårare enn ordet **hastigkeit** —

t.d. delfart, banefart, toppfart, gjennomsnittsfart o.l.

Norsk er grunnleggjande for **alle** fag i norsk skule, ikkje minst for lærarar. Det høyrer til sofa at alle bøker i umhandla lærarfagskulefag berre finst på bokmål — so nær som ei frå København som er på dansk. Dermed må einkvar gjera seg tankar um grunnlaget for framtidige lærarar til å driva uppplæring på vårt mål i dette faget. Truleg gjeld det mange fleire enn eit fag.

Røyndomen er at framtidige lærarar skal ut og driva uppplæring på og i norsk fag der dei sjølv vantar norskkunnskap og der lærarhøgskulane vantar lærebøker på morsmålet. Ei slik meiningsløya er knapt tenkjeleg anna enn i vårt land. Eit innlysende krav må vera at **alle** lærebøker i **alle** fag på lærarhøgskulane kjem på båe skriftmål. I denne saki vonar me på hjelp både frå Noregs Mållag og Norsk språkråd.

Two debutantar på Norsk Bokreidingslag

Norsk Bokreidingslag i Bergen hev two sær forvitnelege debutantar på boklista si denne hausten. Skulestyrar Odd Klove som bur på Mjølfjell, i høgfjellsriket i det gamle Vosseveldet, kjem med ei diktsamling som han kallar «Innbjoding». Klove er 81 år, og han hev soleis gjeve seg god tid med debutantboki; men konsulentane er oppglodde. Her stig det fram ein viss hov skald som meistrar versemålet framifrå, og i eit malmfullt og ekte språk. Emnevalet hans er mangslunge. Her er fine, vare naturskildringar, kjærleiksdikt, attersyn på eighendingar, og dikt med salmetone. Alt på klassisk nynorsk, og med eit dikt på vossamål til slutt.

I det heile ein debut som vil gleda alle lyrikkvener. Dei vil berre undra seg yver at Odd Klove hev venita so lenge med å stiga fram på plassen.

Endå større åtaum vil det nok vekkja at den andre

Eivind Vågslid Minneord

Lektor Eivind Vågslid, Eidsvoll er avlidne, 89 år gammal, og med han har landet mist ein av sine mest trottige og mest kunnskapsrike kjenningar av norrønt mål og av kulturtradisjon i det heile.

Han hadde ein sjeldsynt god bakgrunn. Han var fødd og oppvaksen i Vågslid i Vinje, og han vart cand. philol. i 1927. Seinare vart det lærargjerning i den høgre skulen og ved Universitetet, og dertil eit livslangt og trottigt granskingsarbeid. Han hadde stipend til vitskapleg gransking i 1927-32, han var lærar på Norskseid i Oslo 1930-32, lektor på Rogaland Landsgymnas på Bryne 1932-34, og på Eidsvoll 1934-40. Landsgymnas 1934-61. I åri 1936-37 og 1939-40 underviste han i norsk på Universitetet i Oslo, og frå 1958 hadde han forskarstipend frå Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd. I 1926 fekk han Kongens gullmedalje for utgreiningi si om «Norske logmannsbrev frå millomalderen».

Eivind Vågslid har vore ein uvanleg produktiv forfattar. Hovudverket hans er «Stadnamtydingar», som er komne i fire band. Der gjekk han nye vegar, og tok oppgjerd med tidlegare stadnamngransking om at namni kjem frå gammal gudelære. Namni er laga etter staden, skreiv Vågslid, og gav gode grunnjevingar for dette synet. Han har elles gjeve ut to bøker om norske namn og norsk namnesed (personnamn), ei diktsamling («Skaldeord»), ei bok om Pål Styrkarsson og Vardnadarræda, og han var med i ordskifte i blad og bok.

For nokre år sidan var han lærar på eit måldyrkingsskideal på Sunnhordland Folkehøgskule, og då imponerte han alle med dei store kunnskapane sine om norsk og norrønt mål.

Han var heidra med honnørprisen frå Hall-dor O. Opedals fond for framifrå god mål-bruk. I lang tid var Vågslid styremann i Noregs Mållag, og han var ein aktiv lagmann i Norsk Måldyrkingsslag (Akademi for det norske målet). Personleg var Eivind Vågslid ein godviljen stridsmann, han hadde vene over heile landet. Og han fekk arbeida for sine hjartesaker heilt til det siste.

L.J.

Gamalt venskap

Skal gamalt venskap verta gløymt
og reint or minnet gá?
Nei, gamalt venskap godt er gøynt
i inste hjartekrå.

Omkved:
Eit minneskrin med perler i,
— dei blenkjer og dei glør —:
Min ven, her har du handa mi,
og hjarte har du fór!

Så sit vi her ved duka bord
med røda hugleg går.
I mellom tagnar våre ord,
og stilla tala får.

Omkved:
Eit minneskrin... osb.

Vi gjer ilag ei minneferd
i skume kveldarmund.
Vi kjem kvarandre etter nær
ei einsleg, heilag stund.

Omkved:
Eit minneskrin...
Etter Robert Burns
(«Auld Long Syne»)
ved Johan H. Grimstad

Gud og Sandhed til, det Andet hører Djævelen
og Løgnen til. Gud bevare gamle Norge! Sand-
hed gjenlyde fra Klipperne!

Nordmenn svara med kvasse ord. I 1820-åri
vart det ein heil pennestrid millom nordmenn
og danskar um namnet på «det fælles Sprog.»
Ein professor i jus — Henrik Steenbuch (1774-
1839) skreiv ei lang rad bladstykkje i «Morgen-
bladet» i 1828. Her freista han å påvise at
nordmenn hadde historisk og sakleg rett til å
kalle målet «norsk». Han hadde m.a. eit «slå-
ande» argument for å kalle målet «norsk»:
Norsk og dansk **talemål** var ulikt, og **skriftmål**
laut difor bera namn etter **talemålet**! Steen-
buch var heller ikkje so nøgjen med sannings-
verdien i det han lærde det norske folk um sa-
ki. Han hevda at nordmennene sjølv jamt fyrr
hadde kalla «vort nærværende Sprog» for
norsk — so nær som nett siste tidi fyri union-
sprengingi — hans eigi tid, som han kjende.

I Danmark svara den kjende målmannen og
granskaren Rasmus Rask på innlegg i Steen-
buch frå 1828. I eit spittig bladstykkje «Om
benevnelsen norsk Sprog» seigjer han m.a.:
«Er nogen Strid en Ordstrid i egentlig For-
stand, saa er det vist nok den, om Sproget i
Norge bør kaldes **norsk** eller **dansk**.» Rask pei-
kar på at um nordmenn som Peder Clausen
Friis og Holberg hev vore med på å skapa littera-
turen, so eva dei seg ikkje for å kalle målet
dei skreiv på, for dansk. Nemningi «norsk» er
like so underleg som um nokon vilde tala um
«sveitsisk» eller kongeligt «østerriksk» mål når
dei meinte tysk. Vil nordmenn vinne seg rett til
å nytte nemningi «norsk», lyt dei brigde skrift-
målet til røynleg norsk, sa Rasmus Rask.

Sume nordmenn heldt med danskane i at
målet ikkje burde doypast um. Nicolai Werge-
land var ein av deim. I boki si um «Kongeriget
Danmarks politiske Forbrydelser» skriv han
t.d. «Norsk, eller rettere sagt «dansk», um
skriftmålet. Me må likevel leite vel i målsoga
for å finna nordmenn som verkeleg tok til mot-
måle til umdøyplingi av det danske skriftmålet
i Noreg. Men ein og annan fanst. Ein ung stu-
dent frå Kongsvinger — F. Wilhelm Strøm
skreiv i 1816 i eit innlegg i Det Norske Na-
tionalblad for 24. desember: «Dersom nogen for
nærværende Tid vil søge noget, man kan kalde
for Norsk, d.e. ikke Dansk, må man tye til den
norske Bondestand, den eneste Kilde, hvorfra
man, foruden de gamle opbevarede Skrifter,
må hente den sande norske Nationalitet. «Hi-
storikaren og redaktør av «Samlinger til det
norske Folks Sprog og Historie» — J. Chr.
Berg — sagde greidt ifrå i 1822 at skriftmålet
var dansk. Og i 1832 kom ei kraftig røyst som
utan umsvoyp tala umdøyparane imot. Det var
Peter Andreas Munch — som både då og sei-
nare sagde klårt ifrå um namnet på det danske
skriftmålet i Noreg. Men m.a. jusprofessoren
Steenbuch gav hard refsing (i Morgenbladet)
til deim som nyttet nemningi «dansk» på skrift-
målet.

kalle länemålet for «norsk» — so kallar me det
til yvimal «RIKSMÅLET»! Og det gjeld ikkje
berre noregsdanskan — nei dei beste målfolk
talar um «riksmålet» når dei meiner noregs-
dansken. Ein verre underminering av eigi fyremål
skal det leitast lengre etter. Det let seg ikkje
gjera å få inn noko i staden for «rikets eige
mål!» Ikke å undrast at «riksmålsfolket» sit
trygt på barrakadane.

Det var i «fridomsåret» 1814 at me sette
norskdomsnamnet på det danske skriftmålet.
Det vart soleis eit ulivsår for norskdom og det
røynleg nasjonale. Det var sjølv symbolt på
norsk fridom — Stortinget — som tok til å kalle
det danske skriftmålet i Noreg for «det nors-
ke Sprog» — i grunnlovi, i riksakti og i lov-
verket elles. «Det Akademiske Kollegium» —
der eliten av norske nordmenn i Noreg heldt til —
skreiv til Stortinget i brev dagsett 11. okto-
ber 1815: «Det fælles sprog er ligesaavel Nor-
ges som Danmarks eiendom. Det er en udvik-
ling af vore forfæders Tungemål, og Holberg,
Wessel, Tullin, Nordahl Brun, Treschow og
flere med dem have ervervet os fuldeste Ret til
at kalde dette Sprog ogsaa i dets nyeste Form
vort.» Nasjonalismen var — som me ser —
brennande.

Andre ordlegg seg i same leid. Christian
Magnus Falsen er ein av deim. I Noregsgeogra-
fin sin talar han um «norsk, der iblandt den
mere cultiverede Classe tales og skrives som
dansk». Dette var i 1821. Men alt i februar
1814 skifte dei ut ordet «dansk» med «norsk»
på teaterframsetningar i Christiania (Claus
Pavels Dagbok 5. februar 1814).

Ein dansk bladmann — Christian Mobeck
viste nordmennene mildt til rette i tidsskriftet
«Athene» i 1815 fordi dei alt hadde «begyndt
at indføre talemaaden Norsk Sprog, endog om
det som læses i Skrifter og høres fra Talesto-
rene; men Navnet gjør intet til Sagen.» Seinare i
same tidsskrift (1817) kom det ein sterkare tone
um same sak. I fortalen sin til Snorreum-
skriften — som kom ut i 1818 — brukar Grundtvig
storklubba. Her skriv han: «Grillen at kalde
de det danske sprog norsk er latterlig. Kalder
enhver Ting med sitt rette Navn thi dette hører

Då bokmålet fekk nytt namn

Ei gruppe norske lærarar hev nyleg vore på
studieferd i Danmark. Der uppdagja dei millom
anna at me hev sams skriftmål med danskan. Inkje
noko liti oppdaging, má ein segja. Berre
fåe nordmenn elles veit det — og dei som veit
det tegjer helst med det. Ein viss skilnad er det,
fyrst og fremst namnet. Ja i alle fall det. Det er
— som sume visseleg skynar — bokmålet det
er tale um. Stort sett er det tale um berre eit
skriftmål her i landet, det heiter «norsk» — det
andre er berre eit sidemål eller minoritetsmål
— det kallast «nyorsk». Soleis er det alle andre
stader enn millom dei sokalla målmennene
— eller millom målfolk. Målfolk hev det aldri
vore mykje av — og faerre vert det etter kvart
som tidi gjeng, Noregsdanskanne kann kjenne
seg trygge, ingen fåre for at «minoritetsmålet»
skal vinne prestisjen.

Prestisjen ligg i namnet — og namnet med
prestisjen det hev bokmålet, ikkje fyrst og
fremst fordi det heiter «bokmål», men fordi
det heiter «norsk».

Korleis gjekk det til at det skriftmålet som
me hev sams med danskane vart heitande
«norsk» når det heiter «dansk» i Danmark?
Dette er ei ovring som saknar sidestykke i
verdssoga. Me veit t.d. at i Finland hev dei two
tungemål — det eine finsk og det andre er —
og vert kalla «svensk», rett nok «finsksvensk»,
men likevel «svensk». I Austerrike talar dei
tysk — og ingen hev enno funne på å setje nytt
namn på det. Sameleis er det i Sveits — ei
gruppe av folket talar tysk — men ingen finn
på å kalle dette tungemålet noko anna enn
«tysk». Heile Sud- og millom-Amerika talar
spansk. Der og nemner dei målet med sitt rette
namn. Sameleis i Belgia — ingen kallar frans-
ken i Belgia for noko anna enn «fransk». Ikke
ei gong Wilhelm Erobraren var so slug at han
sette nytt namn på fransken då han vilde inn-
føre den som einaste lovlige tungemål i Eng-
land greidde han å innføre ei mengd
franske ord i det engelske tungemålet, men
namnet det vart verande «engelsk» som rett og
rimeleg var. Me er soleis heilt eineståande i
verdssamanhang når det gjeld namnet på det
eine av dei two skriftmåla våre. I tillegg til å

Mange nordmenn bala med å koma utanum
nasjonalitetsnemningi med å tala um «Moders-
målet». Lyder Sagen gav ut ei lesebok i 1808,
og kalla henne «Dansk Læse- og Declama-
tionsøvelsensbog». I fyreordet skrev han: «En
dansk Læsebog for den første danske Sprog-
Classe i vore Skoler.» Andre utgåva hev titelen
«Dansk Læsebog for Børn og Ungdommen». Ho
kom ut i Christiania. Tridje utgåva — som
kom ut i 1834 — kalla han «Læsebog i Mo-
dersmålet», men prenta upp att fyreordet
ubrigda. Mauritz Hansen — som gav ut ei læ-
rebok i grammatikk kalla fyrsteutgåva si «For-
søg til en grammatik i Modersmålet» (1822). I
fyreordet til andre utgåva (1826) nemner han
planar um å gjeva ut eit «Forsøg til det Danske
Sprogs Syntax». I 1828 kom tridje utgåva.
Den heitte: «Grammatik i det norske Sprog».

«Jeg beder Eenhver at benytte det Navn på Tittelbladet, der behager ham». Fjorde og femte utgåva (1833 og 1837) heitte «Norsk grammatisk». I femte utgåva skreiv Mauritz Hansen desse merkjelege ordi um namnet på målet: «Det Sprøg der tales af det norske Folk, kaldes naturligt det norske Sprøg. Det er for tiden det samme som det Danske, skjønt allerede enkelte avvigeler, hvorved Skriftsprøget har rettet seg etter det norske Talesprogs, antyder at der lidt blive Forskjel på Norges og Danmarks Tungemaalaet.» Elles skreiv Mauritz Hansen «Modersmaalet» utanpå lærebøkene sine. På timeplanar sette dei «Modersmaalet» og sameleis stundom i lover. Ein innsendar til Morgenbladet (nr. 234) i 1826 talde til å nytte nemningi «norsk-dansk». Til det svara Steenbuch at ordet var «selvgjort, langtrukket og illelukende», og dessutan smaka det av «den samme engstelighet, som det kjelne udtrykket «Modersmaalet». Det skulde kallast Norsk! (Morgenbladet nr. 22, 1828).

Motmæl fra danskane og sume nordmenn hjelpte ikkje. Nemningi «norsk» — skiftande med «Modersmaalet» vart rådande ålement fra uti 1830-åri. Nemningi hadde — som me hev hørt — studnad offisielt. Menn som hadde nyttta nemningi «dansk» fyrtstundes etter 1814, gjekk yvi til «norsk» i boktitlane sine (Treschow, Hansen). Det vart eit brot på gode seider i Noreg å kalla skriftmålet som nordmenn nyttta for «dansk». Det vart ei krenkjing serleg mot deim i folket som sokna til skriftmålet i talen og. Den som vilde taka til motmæle laut helst halde seg anonym. Ein innsendar til bla-

det «Moss Tilskuer» finn det klokast å vera anonym i eit innlegg i nr. 66 og 67 i 1840 der han skriv m.a.: «Blandt alle de Velgjerninger, vi Nordmænd have at takke de Danskes faderlige Regimenter, er der ingen varigere og mere ydmygende end den, at de have berøvet os vort Sprøg, og skjenket os deres eget i stedet. Det er et Mærke, som er indbrendt på Nationens Pande, for måske til evig Tid at minde den om dens Nedverdigelse. Vor Uafhengighed, vor borgerlige Frihet have vi kunnet gjenvinde, vor Nationalitet ville vi vel ogsaa kunne opfriske; men vort Sprøg — hvorledes gjenvinde det? Man har riktig nok anset det for en meget simpel Sag, nemlig ved at blive enig om for Fremtiden at benevne det Sprøg «Norsk» som man hidtil kaldte «Dansk». Hvilket barnagtig selvbedrag! Artikkelen heiter «Norsk Sprøg og Litteratur».

Dette «barnaktige selvbedrag» hev me lulla oss inn i til dags dato — og gjer det enno. Nemningi «norsk» fekk folk til å tru at det innførde skriftmålet røynleg var norskt i upphav. Dermed vart namnet ei kjelde til mykjen og varig uklårleik vitskapleg, og det vart ei av dei verste hindringane for slik nasjonal umberting som gjekk lengre enn til sjølvé namnet. Det falske namnebruket hev vore til skade for nasjonal ærlegdom, og for den byrgskap og innvertes reising i folket som fylgjer med ærlegdom! segjer professor Indrebø i Målsoga si — der mesteparten av opplysningsane i denne utgreidigni er henta.

Toralf Bergwitz

Frå Norsk Barneblad

I Norsk Barneblad fær Vestmannen opplyst at ein der reknar med ein vanleg allsidig bokhaust. Forlaget hev alt sendt ut *Grimm-eventyr* og Johannes Hegglands *Bronsesverdet*, båe umtala i Vestmannen. Store voner set forlaget til *På eventyr med Saga Siglar*, den biletrike skildringi av jordumsiglingi til Ragnar Thorseth og mannskapet hans med knarrer Saga Siglar, ei eventyrelig ferd som fekk verdsumtale. Ei tevligning um fantastiske forteljingar gav god uppslutnadt, og resultatet er ei bok med 21 forteljingar, *Folk flest trur ikkje på fuglar*. Ei ungdomsbok heiter *I grenseland* og er skriven av Jostein Krokvik. Norsk Barneblad hev som vanleg sans for barne/ungdomslitteraturen utanfor landegransone, og den umsette boki i år er forteljiane *Iskrem-kremmaren* og andre historier, skrivne av den slovakiske forfattaren Daniel Hevier.

Som før um ári kan me venta dei kjende jolehefti *Smørbukk, Tuss og troll* og *Juletre, Kjær* jolelesnad for mange. Eit várhefte, *Smørbukk den eldre*, gav toleleg godt sal i 1986, fortel driftsstyraren i Norsk Barneblad, Johan Bergwitz.

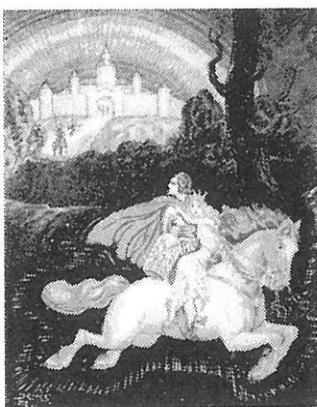
Vestmannen

vert støtt betre motteken. Du som ser dette nummeret og ikkje er tingar bør skunda deg på posthuset.

Tilskrift: 5065 Blomsterdalen.

Klassisk frå Norsk Barneblad

Grimm-eventyr

Norsk Barneblad

ve av Velle Espeland som truleg hev stelt med målet i ny-utgåva. Teksti held seg i hovudsak til skulemålet, men fylgjer ikkje alltid læreboknormalen, noko me finn rosverdig. Me hev uppdaga eit par språklege inkonsekvensar, og ein stad råkar me ei einsleg bokmålsform som ikkje er tillat i nynorsk. Men dette pirket vil me avskriva på prentefeil — som elles slett ikkje tyngjer boki. Sume vil kanskje meina at ny-utgåva burde ha lege Haavolls grunn-umsetjing språkleg nærrare. Andre vil kanskje meina det motsett. Dette tek me ikkje standpunkt til. I alle høve er boki framleis på eit sers lett mål, betre enn mykje anna som ber nynorsknamnet i dag. Jens R. Nilssens livfulle teikningar set ein serleg spiss på eventyri, no som før.

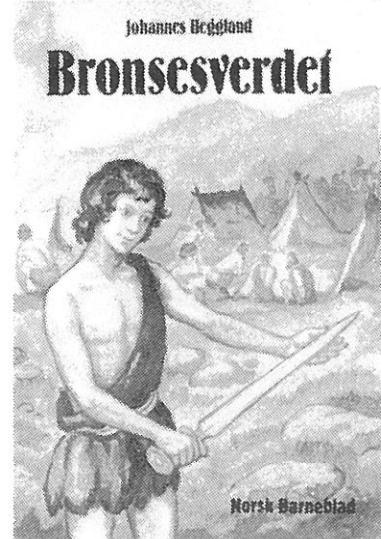
Bronsesverdet kom upphavleg i 1963, er frå bronsealderen, og hev vore utseld lenge. Heggland høyrer til dei svært fåe som legg hendingar i barne/ungdomsbøker so langt bak i tidi. Han tek oss med til øyi On (Tysnes) der harudane dukkar upp sørfrå. Interessa samlar seg kring hovedpersonane Jørdi og Tolg, dramatisk og språkleg godt skildra av ein fin forteljar. Boki er eit sjølvstendig framhald av *Folket i dei kvite båtane* (nyutgåva 1984), og vonleg gjev Norsk Barneblad ut tridje Heggland-boki um bronsealdermenneski — Den heilage øya.

Norsk Barneblad skal ha stor ros for ny-utgåvone av desse bøkene som ikkje vert foraldra, ynskjelesnad for born og unge. Ytre sett er bøkene blinkskot, smakfullt tilbudd, i fikst og snerte format.

J. Kr.

Johannes Heggland

Bronsesverdet

Norsk Barneblad

I sumar sende Norsk Barneblad ut nyutgåve av two barnebøker, på kvar sin måte klassiske — *Bronsesverdet* av Johannes Heggland og *Grimm-eventyr*.

Grimm-eventyri byggjer på umsetjingi til Andreas Haavoll frå 1928. Talet på eventyr er dessverre sterkt nedskore, men me møter gamle kjenningar som «Dokter Allvitande», «Raudhette» og «Tornero». Boki hev eit høveleg lite fyreord skri-

ORDI

*Kvifor krev du at ordi mine
skal smekja og smigra?
Skjønar du ikkje
at eg ynskjer seja noko viktig,
noko sant og rett?
Eg trur eg veit kva det er:
Me ynskjer ikkje det same,
dofor slår ordi som Stein mot Berg.
Mine ord vert berre mine,
og dine ord dine.
Kvifor krev me så mykje
av andre sine ord?
Me vil ikkje vita noko om det.
Me vil ikkje endra på det som er.
Korleis skal eg kunna seja
noko sant og rett
når alt er slik det er?
Nei, ordi mine er berre ynskje,
og dei vil aldri verta anna.
Deg vil det aldri kunna nå.*

Sigbjørn Heie

Tidsskrift

NORSK KULTURKRAFT

*Frå det lokale gjennom
det nasjonale til -*

Til melding fekk me sendande nr. 1/1986 av **Senit**, eit stort og smakfullt kulturnummer. Senit er det ideologiske tidskriftet til senterrorsla som før heitte Bondepartiet. På framsida er attgjeve i naturtru fargar Baldishoelteppet frå Baldishoel kyrkja på Hedmark, vove kring 1180, eit utsøkt kulturminne.

Innhaldet fengslar oss minst like mykje som framsida. Um Ragnhild Q. Haarstad og Johan J. Jacobsen finst millom medarbeidarane, inneheld nummeret lite reint partipolitisk tilfang, noko me heller ikkje saknar. Visse grunnleggjande skiljelinor freistar redaksjonen draga upp. Tidskriftet gjer seg til talsmann for ein norsk kultukonservativisme, og meiner slik konservativisme ikkje er det same som å gjera heile landet til butikk:

«Skrekken for Noreg på 50-lappene kombineres med splittelsen i synet på NATO. Man har verken feste i det nasjonale eller det internasjonale. Det faste opploses i en økonomisk karusell. Konservativismen blir uforpliktende elskerinne i Øverbygda.

Argumentasjonen for EF blir platt: Man prøver å se bort fra bygdedimensjonen som europeisk kulturkraft.»

Artiklane er mange og me hev ikkje plass nok til å nemna alle. Men **Eystein Eggen** merkjer bladet sterkt, han skriv både um den amerikanske diktaren Sylvia

Plath, den japanske filmkunstnaren Akira Kurosawa — og um norsk stilgrunnlag. Me må segja litt meir um sistnemnde artikkelen som er noko av eit skummande fossefall med talrike utfall som stort sett råkar blink. «Noreg treng eit heimleg stilmonster!» skriv Eggen, som vil ha det bygdenorske til norm for det riksorske. Han byggjer i stor mun på «Von og Veg» av Nikolaus Gjelsvik (1938), ei bok han med rette kalla «nokon av det kláraste på norsk». Den språklege «over-kikadoren» i NRK, Finn-Erik Vinje, er kanskje ikkje blind for Gjelsviks tankar, men er berre ei «bleik etterlikning av originalen». «Heilschapen, snerten og svipen vantar.»

Bergljot Engeset skriv um kvinnelege felespelarar. Stykket er godt nok, men når ho nemnar at Loms-Jakup kanskje med bakgrunn i kvinnens gjekk imot at dotteri Anna skulde læra felespel, er me ikkje visse på kor rett det er. Jørgen Budahl hev ei onnor forklaring, han meiner Loms-Jakup ikkje vilde den gåverike dotter si so vondt at ho skulde enda i hans fotefar. For dei mindre talentfulle var det ikkje so fárleg, dei tok ikkje spelet so álvorleg at det vart til nokon ulukkeleg lagnad. Dette fær vera som det vil. **Arild Haglund** talar for desentralisering og nasjonalt sjølvstende med skrämsledøme frå Roma og Moskva. Tanken segjer me ikkje imot, men i norsk samanheng fell kanskje andre trugsmål lettare i augo i dag. Men Moskva og Roma — jau, Haglunds døme gjev klangbotn. I ei samtale med Jon Leirfall er den 87-åriga veteranen framleis kvass. Han vender seg mot Høgre som ikkje er noko verdikonservativt parti; der råder vestkantradikalismen til Kullmann-Five.

Eystein Eggen, Gyrd Nannestad og Ole Gustav Narud hev redigert kulturnummet av Senit, der det finst mykje som her er unemnt, m.a. attgjevne dikt av Ham-

Lite synspunkt

Nysteikt brød med godt smør og gulost, agurk og reddik er smakeleg, men eg kan umogeleg laga eit dikt um det.

Den krasande ljoden av grønsakene, safti som flymmer rundt tenne, den herlege kakeskiva, godluktande og varm og mjuk mot lippene som fulle kvinnebröst.

Ei mild utbjoding i skorpone sender støytar av lukke upp i nasen, og millom alt dette reiser gulostsmaken seg til ei fjøren line som teiknar seg kvast av mot ein smørsmurd himmel i midd solrenning, et nakji selje er det, med gule gásunger der alle grøne og rauda frukter kan hengjast upp, og dette er ikkje kunnskapens tre, dette kan me trygt eta av.

Men som sagt, det går ikkje an å laga noko dikt um det, ikkje denne gongen i alle fall, for eit dikt skal opne løyndegangar, og fersk kakeskive med heimesmør og gulost, agurk og reddik gjer ikkje det av seg sjølv, endå um eg veit at det er useglege godt å eta.

Arne Horge

sun og — uventa — Olav Aukrust. Endå til Aukrust-diktet «So lenge» er med, ei brennande hylling til det norske målet. Vonleg er det meir enn slump som gjer at mykje av innhaldet i bladet er på ny-norsk.

Personkortet til sparebankane Kortet dei snakkar om!

Bruk det som betalingsmiddel i Noreg og verda elles. Bruk det som kreditkort. Bruk det til å ta ut kontantar doget rundt i Noreg og elles i verda. Personkortet kjem langt på veg i staden for kontantar og sjekkar — det finst ikkje noko anna kort på marknaden i dag som kan brukast på så mange matar.

Alt du treng
SPAREBANKEN VEST

DET GAMLE BREVET

*Enno stig det som ein ange
frå dei gamle, gulna blad,
sjølv um desse er for lange
tider sidan sendt av stad.*

*Og eg merkar attum brevet
unge, sterke hjarteslag.
Og den handi som hev skrive
klårnar fram med mjuke drag.*

*«Mai» les eg uppi margin.
Det vart skrive i ein vår.
Og av mai eig det fargen
trass i alle desse år.*

*Det har lege der i skrinet,
berre kjent av mol og mott.
Men det gav ein sæletime,
eg fekk bod frå noko godt.*

*Bod ifrå ei tid attende
lenge, lenge fyre mi.
Desse namni snaudt eg kjende,
gløymt var deira strev og strid.*

*Men ved dette vesle bodet
klårnar deira andletsdrag.
Og eg skynar godt at blodet
strøynde då som no i dag.*

*Han som opna dette brevet
og som kjølte kvart eit ord,
ho som skreiv og sende brevet -
dei er båe vortne jord.*

*Gravene er eitt med marki,
trødde ned av mang ein hæl.
Men i desse gulna arki
talar enno deira sjel.*

Torgils Brandstveit

Frå side 2

Tangbrand (Kjell Grindeland) får den milde «straff» å fara til Island.

I andre akt kjem **Olav Haraldson** (Henning Rivedal) med hermann, klerkar og den bringebreide biskop Grimkjell (Kjell Henden).

Kristenretten vert forkyst og lesen i stiv høgtid, og no er den nye tru lovfest med kongeleg militärmakt. All motstand må bøyga seg. Der er 4-5 vegar inn til tingvollen, alle er stengde, det rys i hold. Den sympatiske heidningen **Torolv** frå Grindheim (Johannes Hjelland) sprenjer på, kan ikkje Anna, vert teken — og stukken ned av kristne hermann. Kjærasten hans, unge **Vigdis** (Agnete Gullestad Haaland), som stend andsloppi tvihuga millom Anna gamalt og uvisst nytt livssyn, må bera det ofselege dramaet til klimaks i sluttscenen.

Anne Gullestad, som med alle kunstgrep i den nære og intime natur hev sett dette mektige sogespelet i sving, spelar sjølv mor til Torolv. Ho stend sterkt millom eldar og bed for son sin som einast ei høgreist sagakvinna kan. Yver det heile stend **skalden** (Kjell Olav Skaret), vismannen som ser og skynar.

Musikken til «Mostraspelet» er mykje servoren og bisneleg. Det 40 mann sterke orkesteret, samansatt av profesjonelle frå Musikkelskabet Harmonien og lokale spelemenn, fører fram dulrume melodiar frå norrøn millomalder, tonetilfang frå Voluspá, som granskaranne meiner hev vore til vern mot den framstormande kristendomen. Den unge bremnesingen **Kjell Habbestad**, komponist og orkesterleidar, hev også leita fram ein gregoriansk sekvens som dei trur kom vestanfrå med misjonærane åt Olav Trygvason — og då er det heller ikkje utenkleleg at sekvensen lydde hugtakande fyrsedes messegaden på Moster år 995. Jamvel færøydansen Ormen Lange er lagd inn her — med sin upphavelege bylgjande melodi.

Garm d.y.: Um pietét

Me sette eit framord i yverskrifti. Det er i vinden med halvlatin, má vita, me stod ikkje i beet for norvagismar. Vilde me, kunde me skri va vyrndad eller vyrdsmed eller age eller audmykt eller ærefrykt eller dilikt, men slikt skytar alle, og då so.

Nei, pietét lyt til. Det ser me jamleg, ikkje minst i fjernsynet. Me meiner språkleg pietét. Det hender dei sendar teaterstykke frå attanhundrad-og-dei-dagar, og me hører godt kor dei krullar tunga etter den tids finnmål — skrift-dansk. Dét er pietét. Dei er ikkje burte alle politikarane heller. Dei er like glupe, sume, som marienlystfiffen til å reinska munnen for norvagistisk slagg. Serhendes glepp det, som då fjernsynsmannen ideleg tala um **nu er klokken, nu er klokken** — heilt til han råka i tidsnaud og laut improvisera, men då kom det **no er klokka**, beintfram naturleg. Slik kan henda den beste og berre viljen er god, má me ikkje døma for hardt.

Å jau, pietét syner dei. Høyr berre kor klokereint det kling når dei les aldrande dikt. Ikke ein mjuk konsonant eller ei utdøydd form må brigdast, ikkje ein diftong må skjemma. Du kjem upp i under.

Den danske målarven må vernast med pietét, det er alle samde um, som rimeleg er. Det er bedremanns mål. Onnorleis er det med ålmugemålet. Her er det fritt fram. Her kann den minste filologist retta på den største diktar. At Blix og Vinje ikkje fortener pietét, er gamalt nytt, men tilmed Ivar Aasen lyt oppdaterat. So der fekk han — av ervingen. I Bjørnsongs danskspråklege nasjonalsongs må kvar bokstav helgast og skirlast, men det er lenge sidan me såg «millom bakkar og berg» i Aasens skriftform. Kliner me tjukt på? Kan henda. Me er nok like einsynt som me hev vore, men aldri um me hører ein knyst frå målfolk um pietét. Nei, målfolk hev nok viktugare ting å stå med enn bokstavane i dikt på ålmugemålet. Bokstavane i det andre målet er viktige nok, det er sjålvklart, som svensken seger. Jau, me kliner tjukt på. Når me spissar øyro, hører me sumt frå sume målfolk, men fâmante er dei, dei som det knett i.

Målfolk, ja. Ikkje alle veit kva dei skal kalla norsk på engelsk. Norwegian er det vanlege

Framh. s. 8

~~NY~~ **HØGRENTEKONTO** *for alle*

**Nytt, godt tilbod frå
Vestlandsbanken
11% rente, 6 gebyrfrie uttak pr. år**

Ingen krav til sparesum eller sparetid

 VESTLANDSBANKEN

ISSN 0800-8647

Frå side 7

engelske ordet, men Norwegian brukar um norvægismane kan støyta dei som elskar danismane og skyr norvægismane. Og det er ikkje pent gjort å støyt nokon. For ingen støyter oss som putlar med det norvægistske almuget, tvert um, tenk berre på den tolerante Sylfest Strutle.

Det er mangt å gledast yver for den som gledast vil. Til dømes skulen. Me veit um ein kar — ein likandes kar — som ofte er på skjermen. Um han hev butt nokre år i Oslo, kjem han frå ei bygd der han sjølv og resten av folket hev sagt skule frå gamalnorsk tid. Ein vakker dag lærde han seg å segja skole, regelfast og tydeleg, og sidan vart det berre skole. Ikkje at det var noko språkleg storhopp, det finst mange som hoppar lenger, og både skuli og skoli vart nyttja fyre dansketidi og hev same latinske opphav. Men i hans tilfelle var det no eit brot, korso, både med hans eigen skule og skulen i dei fleste bygdene der norvægistar bur.

Um nokon tykkjer me vildrar oss langt burt frå pietéten, so hev dei rett, mest. For deira skuld skal me snu flisi. Pietét, språkleg, er eit fint og upphøgd ord, retteleg ein hageblom tiljenka dannemænds fine og upphøgd mål. Me som plundrar med norvægismane, ikkje so fine og upphøgd mål, må nær sagt rotvelta hageblomane og dyrka vår eigen pietét. Trur me. For kven er vel nærare til det?

**Stor Nok
For De Fleste**

GODE BOKTILBOD FRÅ NORSK BOKREIDINGSLAG

**Egil H. Lehmann:
HELSEÅD FOR KVARDAGEN**

— Nyttig og morosam opplysningsbok um almenne helseoppskriftsmål. Her er m.a. artiklar um forkjøling og allergi, um raudde hundar og gravide kvinner, um isjas og pøpiller. Lehmann gjev oss tips um både tradisjonelle hjelpemiddel som Mentolatum og meir uortodokse hjelperåder som sukker(!) mot sårskader o.l.

— Ei gild opplysningsbok til berre kr. 29,-.

**Olav Lavik:
STROFER FRÅ STRILELANDET**
(Hefta, kr. 30,-)

**ENNO SKIN SO SKIR
EI STJERNE**
(Hefta, kr. 48,-)

**AUDSLEGT ROP MOT
BRATT FJELL**
(Hefta, kr. 55,-)

— Lyrikaren Lavik spelar på mange strengjer, og samlingane hans er manglungne og skiftande som verlaget vest ved havet. Vare naturstemningar og skjemtsame skildringar vert fletta i hop med kvasse og råkande tanke-dikt.

— Eit funn for alle vene av god poesi.

NORSK BOKREIDINGSLAG L/L
Postboks 2672
5010 Møhlenpris Bergen

1. Klasses Mat — Rimelige Priser

VI KAN TILBY:

SMØRBRØD, SNITTER, VARMRETTER, FERDIG-MAT TIL STORE OG SMÅ ARRANGEMENTER.

Selskapslokaler — vi arrangerer alle former for fester og sammenkomster.

CAFÉ LØVSTAKKEN

Catering & Selskapsservice
Tlf. 29 62 30 - Danmarkspllass, Bergen

MØRE FELLESKJØP

Telofon (071) 25 940 = Postboks 588
6001 ÅLESUND

God og rimeleg mat
får du på

Kaffistova til Ervingen
Torggården, Strandkaien 2, 5000 Bergen

BUNADSØLV — POKALER — PREMIER

Vi har gaver
for alle anledninger

magnus aase A/s
gullsmed

Strandkaien 6 — Telofon *32 01 60

Spennande og
engasjerande
lesestoff for
gutar og
jenter!

Norsk Barneblad er bladet
med teikneseriar, fortel-
jingar, reportasjar, brev-
vener, matoppskrifter,
kjøp og sal, natur og dyr,
hobbystoff og mykje meir.

Norsk Barneblad er bladet
som kjem beint heim i
postkassa — to gonger i
månaden.

Send meg Norsk Barneblad:

1 år kr. 121.- 1-2 år kr. 66.-

1-3 år kr. 49.-

Du får 2 nr. på kjøpet!

Namn:

Adr.:

Postgiro 5 14 22 11 — tlf. (034) 16 488
3250 LARVIK

Norsk Barneblad